

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (első tanács)

2014. július 17.*

„Előzetes döntéshozatal iránti kérelem — 93/13/EGK irányelv — 7. cikk — Az Európai Unió Alapjogi Chartája — 47. cikk — Fogyasztókkal kötött szerződések — Jelzálogkölcson-szerződés — Tisztességtelen feltételek — Jelzálogjog érvényesítése iránti végrehajtási eljárás — Jogorvoslati jog”

A C-169/14. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet az Audiencia Provincial de Castellón (Spanyolország) a Bírósághoz 2014. április 7-én érkezett, 2014. április 2-i határozatával terjesztett elő az előtte

Juan Carlos Sánchez Morcillo,

María del Carmen Abril García

és

a **Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (első tanács),

tagjai: A. Tizzano tanácselnök, E. Levits (előadó), M. Berger, S. Rodin és F. Biltgen bírák,

főtanácsnok: N. Wahl,

hivatalvezető: M. Ferreira főtanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2014. június 30-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- Juan Carlos Sánchez Morcillo és María del Carmen García képviseletében P. Medina Aina procurador de los tribunales, segítője P.-J. Bastia Vidal abogado,
- a Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA képviseletében B. García Gómez és J. Rodríguez Cárcamo abogados,
- a spanyol kormány képviseletében S. Centeno Huerta és A. Rubio González, meghatalmazotti minőségben,

* Az eljárás nyelve: spanyol.

– az Európai Bizottság képviselőjében M. Owsiany-Hornung, É. Gippini Fournier és M. van Beek, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (HL L 95., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás: 15. fejezet, 2. kötet, 288. o.) 7. cikkének, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 47. cikkének értelmezésére vonatkozik.
- 2 Ezt a kérelmet az egyrészről J. C. Sánchez Morcillo és M. del C. Abril García, másrészről a Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA (a továbbiakban: Banco Bilbao) között az előbbiek által az ingatlanukra vonatkozó jelzálog érvényesítése iránti végrehajtási eljárással szemben emelt kifogás tárgyában folyamatban lévő jogvitában terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

- 3 A 93/13 irányelv kilencedik preambulumbekzdése kimondja:

„[...] az áruk megvásárlóit és szolgáltatások igénybe vevőit meg kell védeni attól, hogy az eladó vagy a szolgáltató visszaéljen hatalmával [...]”.

- 4 Ezen irányelv 1. cikke (1) bekezdésének a szövege a következő:

„(1) Ennek az irányelvnek az a célja, hogy közelítse a tagállamoknak az eladó vagy szolgáltató és fogyasztó között kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekre vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseit.”

- 5 Az említett irányelv 3. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel abban az esetben tekintendő tisztességtelen feltételnek, ha a jóhiszeműség követelményével ellentétben a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó kárára.

(2) Egy szerződési feltétel minden olyan esetben egyedileg meg nem tárgyalt feltételnek tekintendő, ha azt már előzetesen megfogalmazták, és ezért a fogyasztó nem tudta annak tartalmát befolyásolni, különösen az előzetesen kidolgozott szabványszerződések esetében.

[...]

(3) A melléklet tartalmazza azoknak a feltételeknek a jelzésszerű és nem teljes felsorolását, amelyek tisztességtelennek tekinthetők.”

6 Ugyanezen irányelv 7. cikkének (1) bekezdése értelmében:

„A tagállamok a fogyasztók és a szakmai versenytársak érdekében gondoskodnak arról, hogy megfelelő és hatékony eszközök álljanak rendelkezésre ahhoz, hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását.”

7 A 93/13 irányelv melléklete az irányelv 3. cikkének (3) bekezdésében említett feltételeket sorolja fel. Többek között a következő feltételeket tartalmazza:

„1. Azok a feltételek, amelyek tárgya vagy hatása az, hogy:

[...]

q) kizárják vagy gátolják a fogyasztó jogainak érvényesítését peres eljárás kezdeményezése vonatkozásában, vagy más jogorvoslati lehetőség igénybe vételében, különösen arra kötelezve a fogyasztót, hogy csak jogszabályi rendelkezések által nem kötött döntőbíróshoz fordulhat, jogtalanul korlátozva a rendelkezésére álló bizonyítékokat, vagy olyan bizonyítási terhet róva a fogyasztóra, amelyet az alkalmazandó jog értelmében rendesen a másik szerződő félnek kellene viselnie.

[...]”

A spanyol jog

- 8 A jelzáloghitel-adósok védelmének megerősítését, az adósság átütemezését és a szociális lakások rendszerének átalakítását célzó intézkedésekről szóló, 2013. május 14-i 1/2013. sz. törvény (Ley 1/2013, de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social, a BOE 2013. május 15-i 116. száma, 36373. o.; a továbbiakban: 1/2013. sz. törvény) III. fejezete módosította a pénzügyi és költségvetési, valamint a kutatás, a fejlesztés és az innováció támogatására irányuló sürgős intézkedésekről szóló, 2013. június 28-i 7/2013. sz. törvényerejű rendelettel (decreto-ley 7/2013 de medidas urgentes de naturaleza tributaria, presupuestarias y de fomento de la investigación, el desarrollo y la innovación, a BOE 2013. június 29-i 155. száma, 48767. o.) módosított, 2000. január 7-i polgári perrendtartást (Ley de enjuiciamiento civil, a BOE 2000. január 8-i 7. száma, 575. o.; a továbbiakban: LEC).
- 9 A LEC 695. cikke, amely a jelzálogjog érvényesítése elleni kifogásra vonatkozó eljárást szabályozza, a következőképpen szól:

„(1) A jelen fejezet szerinti eljárásokban az alábbi okok alapján fogadható el a végrehajtás alá vont személy végrehajtás ellen emelt kifogása:

1. a biztosíték vagy a biztosított kötelezettség megszűnése, [...]
2. a tartozás összegének téves megállapítása, [...]
3. jelzálogjoggal vagy egyéb zálogjoggal terhelt ingóságokra vonatkozó végrehajtás esetén az eljárást megalapozó terhet megelőzően az említett vagyontárgyra bejegyzett más zálogjogot, ingóságot vagy ingatlant terhelő jelzálogjogot vagy elidegenítési tilalmat a nyilvántartó hatóság megfelelő igazolásával kell bizonyítani;
4. a végrehajtás alapját képező vagy a tartozás összegének megállapítását lehetővé tevő szerződési feltétel tisztességtelen jellege.

(2) Az előző bekezdésben hivatkozott kifogás benyújtását követően a bíróság hivatala a végrehajtást felfüggeszti, és a feleket a végrehajtás elrendelésére hatáskörrel rendelkező bíróság elé idézi. Az idézés és a szóban forgó tárgyalás között legalább tizenöt napnak kell eltelnie. E meghallgatáson a bíróság meghallgatja a feleket, átveszi a benyújtott dokumentumokat, és két napon belül végzés formájában meghozza a szükséges döntést.

(3) A kifogásnak a jelen cikk (1) bekezdésének 1. vagy 3. pontjában szereplő ok alapján helyt adó határozat felfüggeszti a végrehajtást; a kifogásnak a 2. pontban szereplő ok alapján helyt adó határozat megállapítja azon összeget, amelyre vonatkozóan a végrehajtás folytatódik.

A 4. pontban rögzített ok megállapítása esetén, ha az adott szerződési feltétel képezi a végrehajtás alapját, a végrehajtást okafogyottságára tekintettel megszüntetik. Egyéb esetben folytatódik a végrehajtás a tisztességtelen feltétel alkalmazásának mellőzésével.

(4) A végrehajtást megszüntető vagy a tisztességtelen feltétel alkalmazásának mellőzését elrendelő végzés ellen fellebbezéssel lehet élni.

Ezt meghaladóan, a jelen cikk szerinti kifogás tekintetében meghozott határozatokkal szemben nincs helye jogorvoslatnak, és hatályuk kizárólag arra a végrehajtási eljárásra korlátozódik, amelyben meghozták.”

10 A LEC 552. cikke, amely a végrehajtás elrendelésének megtagadása esetén rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségekre vonatkozik, előírja:

(1) Ha a bíróság megállapítja, hogy a végrehajtás elrendeléséhez jogszabályokban előírt követelmények és feltételek nem teljesülnek, a végrehajtást megtagadó végzést hoz.

Ha a bíróság úgy ítéli meg, hogy az 557. cikk (1) bekezdésében szereplő végrehajtási okiratok valamelyikében szereplő feltétel tisztességtelennek minősíthető, a feleket tizenöt napon belül meghallgatja. A meghallgatásukat követően az 561. cikk (1) bekezdésének 3. pontjában szereplő rendelkezéseknek megfelelően öt munkanapon belül határoz.

(2) A végrehajtást megtagadó végzés közvetlenül megfellebbezhető, a fellebbezési eljárásban csak a hitelező vehet részt. Ez utóbbi a fellebbezési eljárást megelőzően kérheti kérelmének ugyanezen bíróság általi felülvizsgálatát is.

(3) Amint a végrehajtást megtagadó végzés jogerőssé vált, a hitelező csak a megfelelő rendes eljárásban hivatkozhat jogaira, ha az ítélet anyagi jogereje vagy azon jogerős határozat, amelyen a végrehajtás iránti kérelem alapult, nem akadályozza ezt meg.”

11 A LEC 557. cikke, amely a nem bírósági vagy választottbírósági okiratokon alapuló végrehajtás ellen emelt kifogásra vonatkozó eljárásra irányul, előírja:

„Ha az 517. cikk (2) bekezdésének 4., 5., 6. és 7. pontjában szereplő okiratok, valamint az 517. cikk (2) bekezdésének 9. pontjában szereplő más végrehajtható okiratok alapján rendelnek el végrehajtást, a végrehajtás alá vont személy kizárólag a következő okokra történő hivatkozással élhet kifogással az előző cikk szerinti időben és módon:

[...]

7. okirat tisztességtelen feltételt tartalmaz.

(2) Az előző bekezdésben szereplő kifogást benyújtása esetén a bíróság hivatala pervezető intézkedésben felfüggeszti a végrehajtást.”

- 12 A LEC 561. cikkének (1) bekezdése, amely a kifogásról érdemi okok alapján határozó végzésre vonatkozik, a következőképpen szól:

„(1) A bíróság – miután meghallgatta a feleket a nem eljárási szabálytalanságokra alapított végrehajtás ellen emelt kifogással kapcsolatban, és az esetleges tárgyalást követően – végzésében a következő határozatot hozza kizárólag a végrehajtás tekintetében:

1. amennyiben a kifogást egészében elutasítja, a megállapított összeg tekintetében elrendeli a végrehajtás folytatását. Ha a kifogás túlzott követelésen alapult, és annak a bíróság részben helyt ad, a végrehajtást a megfelelő összegre rendeli el.

A kifogást egészében elutasító végzés a végrehajtás alá vont személyt a 394. cikknek a költségek elsőfokú eljárásban történő viselésére vonatkozó rendelkezései szerint kötelezi az azzal kapcsolatos költségek viselésére.

2. megállapítja, hogy nincs helye a végrehajtás lefolytatásának, ha az 556. és 557. cikkben felsorolt valamelyik oknak helyt ad, vagy ha megállapítja, hogy az 558. cikk alapján elfogadott túlzott követelés teljes mértékben megalapozott;
3. amennyiben észleli valamely feltétel vagy feltételek tisztességtelen jellegét, az ügyre vonatkozó határozatban megállapítja ennek következményeit, és rendelkezik a végrehajtás okafogyottságáról vagy annak a tisztességtelen feltételek alkalmazásának figyelmen kívül hagyásával történő elrendeléséről.

(2) Amennyiben a bíróság helyt ad a végrehajtás ellen emelt kifogásnak, a végrehajtás hatályát veszti, és az elidegenítési tilalmat, valamint az elfogadott használatra irányuló biztosítási intézkedéseket megszünteti, a végrehajtás alá vont személyt pedig az 533. és 534. cikk rendelkezéseinek megfelelően újra a végrehajtás megindulását megelőző helyzetbe hozza. A végrehajtást kérőt továbbá kötelezi a kifogás költségeinek viselésére.

(3) A kifogásról határozó végzés ellen jogorvoslással lehet élni, amely nem függeszti fel a végrehajtást, ha a megtámadott határozat elutasította a kifogást.

Ha a megtámadott határozat helyt ad a kifogásnak, a végrehajtást kérő kérheti az elidegenítési tilalom és az elfogadott biztosítási intézkedések fenntartását, valamint a jelen törvény 697. cikke alapján megfelelő intézkedések elfogadását. A bíróság erről végzéssel határoz, feltéve hogy a végrehajtást kérő a határozatban megállapított elegendő biztosítékot nyújt azon kártalanítás biztosításához, amelyre a végrehajtás alá vont személynek joga lenne, ha a kifogásnak a fellebbezés során is helyt adnak.”

Az alapeljárás tényállása és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 13 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy az alapügy felperesei 2003. június 9-én a Banco Bilbaóval közokiratba foglalt, a lakásukat terhelő jelzálog-fedezett kölcsönszerződést kötöttek 300 500 euró összegre vonatkozóan.
- 14 Az említett összeget 360 havi részletben 2028. június 30-ig kellett visszafizetni. Abban az esetben, ha az adósok elmulasztják a fizetési kötelezettségüket, a Banco Bilbao jogosult volt az alapügy felpereseinek nyújtott kölcsön visszafizetésére irányuló kötelezettség határidő előtti lejártát megállapítani. A kölcsönszerződés (6a) pontja 19%-os éves késedelmi kamatot állapított meg, míg a törvényes kamat Spanyolországban az alapjogvita által érintett időszakban 4% volt.

- 15 Mivel az alapügy felperesei nem tettek eleget e kölcsön havi törlesztőrészleteinek megfizetésére vonatkozó kötelezettségüknek, a Banco Bilbao 2011. április 15-én felszólította őket a kölcsön ügyleti és késedelmi kamatokkal növelt teljes összegének megfizetésére, valamint intézkedett a jelzáloggal terhelt ingatlan kényszerértékesítése.
- 16 A jelzálogjog érvényesítése iránti végrehajtási eljárás megindítását követően az alapügy felperesei kifogást nyújtottak be ezzel szemben, amelyet a Juzgado de Primera Instancia nr° 3 de Castellón (castellóni 3. sz. elsőfokú bíróság) 2013. június 19-i határozatával elutasított. Az alapügy felperesei fellebbezést nyújtottak be e határozattal szemben, amelyet – miután elfogadhatónak nyilvánítottak – az Audiencia Provincial de Castellónhoz (castellóni tartományi bíróság) tettek át.
- 17 A kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy a spanyol polgári perrendtartás, noha lehetővé teszi fellebbezés előterjesztését az adós által emelt kifogásnak helyt adó, és ezáltal a jelzálog érvényesítése iránti végrehajtási eljárást megszüntető határozattal szemben, viszont nem teszi lehetővé, hogy az adós, akinek a kifogását elutasították, fellebbezést terjesszen elő a végrehajtási eljárás folytatását elrendelő elsőfokú határozattal szemben.
- 18 A kérdést előterjesztő bíróságnak kétségei vannak azzal kapcsolatban, hogy e nemzeti szabályozás összeegyeztethető-e a fogyasztóvédelem 93/13 irányelvben kitűzött céljával, valamint a Charta 47. cikkében kimondott, hatékony jogorvoslathoz való joggal. E bíróság rámutat arra, hogy az adósok rendelkezésére álló fellebbezési lehetőség még lényegesebbnek bizonyulhat, ha az alapügyben szereplő kölcsönszerződés egyes kikötései a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében „tiszteességteleneknek” tekinthetők.
- 19 E körülmények között határozott úgy az Audiencia Provincial de Castellón, hogy felfüggeszti az eljárást, és a következő kérdéseket terjeszti előzetes döntéshozatalra a Bíróság elé:
- „1) Ellentétes-e a [93/13 irányelv] 7. cikkének (1) bekezdésével – amely a tagállamok számára előírja, hogy a fogyasztók érdekében gondoskodjanak arról, hogy megfelelő és hatékony eszközök álljanak rendelkezésre ahhoz, hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását – a [LEC] 695. cikkének (4) bekezdéséhez hasonló olyan eljárásjogi szabály, amely a jelzálogjoggal vagy zálogjoggal terhelt vagyontárgyakra vezetett végrehajtás elleni kifogást elbíráló határozattal szembeni jogorvoslat szabályozásában kizárólag a végrehajtást megszüntető vagy a tisztességtelen feltétel alkalmazásának mellőzését elrendelő végzés ellen biztosít fellebbezési lehetőséget, és egyéb esetben kizárja a jogorvoslatot, és amelynek közvetlen következménye az, hogy miközben a végrehajtást kérő fellebbezéssel élhet akkor, ha az adós kifogásának helyt adnak és az eljárás megszüntetéséről vagy a tisztességtelen feltétel alkalmazásának mellőzéséről határoznak, az adós fogyasztó nem fellebbezhet kifogásának elutasítása ellen?
- 2) A 93/13/EGK irányelvben foglalt, fogyasztóvédelemre vonatkozó európai uniós szabályozás alkalmazásának területén összeegyeztethető-e a Charta 47. cikkében kimondott, a hatékony jogorvoslathoz, illetve a tisztességes tárgyaláshoz, valamint a fegyveregyenlőséghez való jog elvével a nemzeti jognak a [LEC] 695. cikkének (4) bekezdéséhez hasonló olyan rendelkezése, amely a jelzálogjoggal vagy zálogjoggal terhelt vagyontárgyakra vezetett végrehajtás elleni kifogást elbíráló határozattal szembeni jogorvoslat szabályozásában kizárólag a végrehajtást megszüntető vagy a tisztességtelen feltétel alkalmazásának mellőzését elrendelő végzés ellen biztosít fellebbezési lehetőséget, egyéb esetben pedig kizárja a jogorvoslatot, és amelynek közvetlen következménye az, hogy miközben a végrehajtást kérő fellebbezéssel élhet akkor, ha az adós kifogásának helyt adnak és az eljárás megszüntetéséről vagy a tisztességtelen feltétel alkalmazásának mellőzéséről határoznak, az adós fogyasztó nem fellebbezhet kifogása elutasítása ellen?”

- 20 A Bíróság elnöke a kérdést előterjesztő bíróság kérelmének helyt adva úgy határozott, hogy a jelen ügyet az Európai Unió Bírósága alapokmányának 23a. cikkében, valamint a Bíróság eljárási szabályzata 105. cikkének (1) bekezdésében szereplő sürgősségi eljárás alá vonja (a Bíróság elnökének a Sánchez Morcillo és Abril García ügyben hozott végzése, C-169/14, EU:C:2014:1388).

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

- 21 A kérdést előterjesztő bíróság együttesen megvizsgálandó kérdései lényegében arra irányulnak, hogy a Charta 47. cikkének összefüggésében értelmezett 93/13 irányelv 7. cikkének (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes a végrehajtási eljárásoknak az alapügyben szereplőhöz hasonló olyan rendszere, amely előírja, hogy a jelzálogjog érvényesítése iránti végrehajtási eljárást nem függesztheti fel az ügy érdemében eljáró bíróság, és a végső határozatában legfeljebb a fogyasztónak okozott kár kiegyenlítő kártalanítását ítélheti meg, amennyiben e fogyasztó – végrehajtás alá vont adóként – nem nyújthat be fellebbezést az e végrehajtás elleni kifogását elutasító határozat ellen, míg az eladó vagy szolgáltató – a végrehajtást kérő hitelezőként – élhet ezzel a jogorvoslati lehetőséggel az eljárás megszüntetését elrendelő, vagy valamely tisztességtelen feltétel alkalmazásának mellőzését kimondó határozattal szemben.
- 22 E tekintetben mindenekelőtt emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint a 93/13 irányelv által létrehozott védelmi rendszer azon az elven alapszik, hogy a fogyasztó az eladóhoz vagy szolgáltatóhoz képest hátrányos helyzetben van, mind tárgyalási lehetőségei, mind pedig tájékozottsági szintje tekintetében (Barclays Bank ítélet, C-280/13, EU:C:2014:279, 32. pont, és Aziz-ítélet, C-415/11, EU:C:2013:164, 44. pont).
- 23 E hátrányos helyzetre tekintettel ezen irányelv 6. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy a tisztességtelen feltételek nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve. Olyan kógens rendelkezésről van szó, amely arra irányul, hogy a szerződő felek jogai és kötelezettségei tekintetében a szerződés által megállapított formális egyensúlyt a szerződő felek egyenlőségét helyreállító, valódi egyensúlyal helyettesítse (Banco Español de Crédito ítélet, C-618/10, EU:C:2012:349, 40. pont és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 24 Ennek kapcsán a Bíróság már több esetben megállapította, hogy a nemzeti bíróság – amennyiben a rendelkezésére állnak az e tekintetben szükséges jogi és ténybeli elemek – hivatalból köteles vizsgálni a 93/13 irányelv hatálya alá tartozó szerződési feltétel tisztességtelen jellegét, ezzel ellensúlyozván a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató közötti egyenlőtlen helyzetet (Aziz-ítélet, EU:C:2013:164, 46. pont, és Barclays Bank ítélet, EU:C:2014:279, 34. pont).
- 25 Az olyan nemzeti végrehajtási eljárások, mint a jelzálogjog érvényesítése iránti végrehajtási eljárás, a Bíróság ezen, a fogyasztók tényleges védelmére irányuló ítélkezési gyakorlatából eredő követelmények alá vannak rendelve.
- 26 Így az ilyen eljárásokban a Bíróság már kimondta, hogy a 93/13 irányelvet úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan tagállami szabályozás, amely a fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelem tárgyában eljáró bíróság számára nem teszi lehetővé, hogy akár *in limine litis*, akár az eljárás bármely szakaszában hivatalból értékelje az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó közötti szerződésben foglalt, késedelmi kamatra vonatkozó kikötés tisztességtelen jellegét abban az esetben, ha a fogyasztó nem élt ellentmondással, jóllehet e bíróság az ehhez szükséges valamennyi jogi és ténybeli információval rendelkezik (lásd: Banco Español de Crédito ítélet, EU:C:2012:349, 57. pont).
- 27 A Bíróság emellett úgy határozott, hogy ezt az irányelvet akként kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan tagállami szabályozás, amely – miközben nem írja elő a jelzálogjog érvényesítése iránti végrehajtási eljárás keretében a végrehajtási jogcím alapját képező feltétel tisztességtelen jellegén alapuló jogorvoslati lehetőséget – nem teszi lehetővé az ilyen feltétel tisztességtelen jellegének érdemi

elbírálására hatáskörrel rendelkező, eljáró bíróság számára, hogy ideiglenes intézkedéseket hozzon, és különösen azt, hogy elrendelje az említett végrehajtási eljárás felfüggesztését, ha az ilyen intézkedések elrendelése szükséges végleges határozata teljes hatékonyságának biztosításához (lásd: Aziz-ítélet, EU:C:2013:164, 64. pont).

- 28 A Bíróság ítélkezési gyakorlata azt is rögzítette, hogy a 93/13 irányelvvel ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely nem teszi lehetővé sem azt, hogy a végrehajtás elrendelésére hatáskörrel rendelkező bíróság a jelzálogjog érvényesítése iránti végrehajtási eljárás keretében akár hivatalból, akár a fogyasztó kérelmére értékelje az azon szerződésben szereplő szerződési feltétel tisztességtelen jellegét, amelyből a követelt tartozás származik, és amely a végrehajtás jogcímének alapját képezi, sem azt, hogy olyan ideiglenes intézkedéseket hozzon, amelyek többek között felfüggeszthetik a végrehajtást, ha az ilyen intézkedések elrendelése szükséges az ezzel összefüggő, az említett szerződési feltétel tisztességtelen jellegének érdemi vizsgálatára hatáskörrel rendelkező bíróság végleges határozata teljes hatékonyságának biztosításához (Banco Popular Español és Banco de Valencia végzés, C-537/12 és C-116/13, EU:C:2013:759, 60. pont).
- 29 Ezen ítélkezési gyakorlatnak megfelelően, és különösen az Aziz-ítélet (EU:C:2013:164) kihirdetését követően, az 1/2013. sz. törvény módosította többek között a LEC-nek a jelzálogjoggal vagy zálogjoggal terhelt vagyontárgyak végrehajtási eljárására vonatkozó cikkeit, annak 695. cikke (1) bekezdésébe iktatva az alperes azon lehetőségét, hogy a jelzálogjog érvényesítése iránti végrehajtási eljárásokkal szemben a végrehajtás alapját képező szerződési feltétel tisztességtelen jellegére hivatkozzon.
- 30 Ezen jogszabály-módosítás olyan problémához vezetett, amely újnak számít az Aziz-ítélet (EU:C:2013:164) és a Banco Popular Español és Banco de Valencia végzés (EU:C:2013:759) alapjául szolgáló problémához képest. E probléma azzal kapcsolatos, hogy e nemzeti szabályozás az e határozat elleni fellebbezés lehetőségét azon egyetlen esetre korlátozza, amikor az elsőfokon eljáró bíróság helyt adott a végrehajtás alapját képező szerződési feltétel tisztességtelen jellegére alapított kifogásnak, az említett szabályozás ezáltal megkülönböztető bánásmódot vezet be az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó – mint az eljárásban részt vevő felek – között. Ugyanis, mivel a fellebbezés csak abban az esetben lehetséges, ha a kifogást megalapozottnak ítélték, az eladó vagy a szolgáltató jogorvoslati lehetőséggel rendelkezik az érdekeivel ellentétes határozattal szemben, míg a kifogás elutasítása esetén a fogyasztó nem rendelkezik ilyen lehetőséggel.
- 31 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a teljesítés kikényszerítésére vonatkozó nemzeti mechanizmusok harmonizációjának hiányában a jelzálogjog érvényesítése iránti végrehajtási eljárás keretében megengedett, valamely szerződési feltétel jogszerűségéről határozó határozat elleni fellebbezés benyújtásának részletes szabályai a tagállamok eljárási autonómiájának elve alapján az utóbbiak belső jogrendjébe tartoznak. Mindazonáltal a Bíróság kiemelte, hogy az említett részletes szabályoknak azon kettős feltételnek kell megfelelniük, hogy azok nem lehetnek kedvezőtlenebbek a hasonló jellegű, belső jog által szabályozott esetekhez képest (az egyenértékűség elve), és nem tehetik gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehézé az uniós jog által a fogyasztókra ruházott jogok gyakorlását (a tényleges érvényesülés elve) (lásd ebben az értelemben: Mostaza Claro ítélet, C-168/05, EU:C:2006:675, 24. pont; Asturcom Telecomunicaciones ítélet, C-40/08, EU:C:2009:615, 38. pont; Aziz-ítélet, EU:C:2013:164, 50. pont, és Barclays Bank ítélet, EU:C:2014:279, 37. pont).
- 32 Egyrészt, az egyenértékűség elvét illetően meg kell jegyezni, hogy a Bíróság nem rendelkezik olyan információval, amely kételyre adna okot azt illetően, hogy az alapügyben vitatott szabályozás ezen elvvel összhangban áll-e.
- 33 Különösen a LEC 695. cikke (1) és (4) bekezdésének rendelkezéseiből ugyanis kitűnik, hogy a spanyol eljárásjogi rendszer nem írja elő azt, hogy a fogyasztó fellebbezést nyújthat be a végrehajtás elleni kifogását elutasító határozattal szemben, sem akkor, ha e kifogás a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató között létrejött szerződésben foglalt feltételnek a 93/13 irányelv 6. cikkére tekintettel

tisztességtelen jellegén alapul, sem pedig akkor, ha az valamely nemzeti imperatív szabály megsértésén alapul, amit mindenesetre a kérdést előterjesztő bíróságnak kell vizsgálnia (lásd: Aziz-ítélet, EU:C:2013:164, 52. pont).

- 34 Másrészt, a tényleges érvényesülés elvét illetően a Bíróság korábban úgy ítélte meg, hogy minden esetben, amikor felmerül a kérdés, hogy valamely nemzeti eljárási rendelkezés lehetetlenné vagy rendkívül nehézé teszi-e az uniós jog alkalmazását, azt kell megvizsgálni, hogy milyen e rendelkezésnek az egész eljárásban betöltött helye, hogy hogyan zajlik az eljárás, és melyek a sajátosságai a különböző nemzeti fórumok előtt. Ebből a szempontból adott esetben azokat az alapelveket is figyelembe kell venni, amelyek a nemzeti bírósági rendszer alapjául szolgálnak, mint például a védelemhez való jog, a jogbiztonság elve és az eljárási szabályos lefolytatásának elve (lásd: Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León ítélet, C-413/12, EU:C:2013:800, 34. pont, valamint Pohotovost-ítélet, EU:C:2014:101, 51. pont és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 35 Így a tagállamok azon kötelezettsége, hogy biztosítsák a jogalanyok 93/13 irányelvből származó, a tisztességtelen feltételek alkalmazásával szembeni jogainak tényleges érvényesülését, a Charta 47. cikkében is kimondott bírói jogvédelem követelményét jelenti, amelyet a nemzeti bíróságnak tiszteletben kell tartania (lásd ebben az értelemben: Banif Plus Bank ítélet, C-472/11, EU:C:2013:88, 29. pont). E védelemnek egyaránt érvényesnek kell lennie az uniós jogra alapított keresetek elbírálására hatáskörrel rendelkező bíróságok kijelölésére és az ilyen keresetekre vonatkozó eljárási szabályok meghatározására (lásd ebben az értelemben: Alassini és társai ítélet, C-317/08–C-320/08, EU:C:2010:146, 49. pont).
- 36 Márpedig e tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az uniós jog értelmében a hatékony bírói jogvédelem elve a bírósághoz való fordulás jogát, nem pedig a többfokú bírósági eljárást biztosítja a magánszemély számára (lásd ebben az értelemben: Samba Diouf-ítélet, C-69/10, EU:C:2011:524, 69. pont). Következésképpen önmagában nem lehet ellentétes az uniós joggal az, hogy a fogyasztó a jelzalogjog érvényesítése iránti végrehajtási eljárásban végrehajtás alá vont adósként csak egyetlen bírósági fórum előtt rendelkezik jogorvoslati lehetőséggel a 93/13 irányelvből származó jogai érvényesítésére.
- 37 Mindazonáltal a következő megállapításokat kell tenni, ha figyelembe vesszük a LEC 695. cikkének (1) és (4) bekezdése által az eljárás egészében betöltött szerepet.
- 38 Először is meg kell jegyezni, hogy a Bírósághoz benyújtott iratokból kitűnik, hogy a spanyol eljárási jogi szabályok értelmében a jelzalogjog érvényesítése iránti végrehajtási eljárást, amelynek tárgya olyan ingatlanvagyon, amely a fogyasztó valamely alapvető szükségletének – nevezetesen a lakhatása biztosításának – felel meg, végrehajtható közjegyzői okirat alapján az eladó vagy szolgáltató akár anélkül is megindíthatja, hogy ezen okirat tartalmát a benne foglalt valamely feltétel vagy feltételek esetlegesen tisztességtelen jellegének megállapítására irányuló bírósági felülvizsgálat alá vetették volna. Az eladó vagy szolgáltató számára biztosított ezen előjog még szükségesebbé teszi azt, hogy a fogyasztó – a végrehajtás alá vont adósi minőségében – hatékony bírósági jogvédelemben részesülhessen.
- 39 Ami a végrehajtást elrendelő bíróság által e tekintetben gyakorolt felülvizsgálatot illeti, egyrészt meg kell jegyezni, hogy – amint azt a spanyol kormány a tárgyaláson megerősítette – a LEC-nek az Aziz-ítélet (EU:C:2013:164) kihirdetését követő, az 1/2013. sz. törvénnyel elfogadott módosítása ellenére a LEC 552. cikkének (1) bekezdése nem kötelezi az említett bíróságot, hogy hivatalból vizsgálja a kérelem alapját képező szerződési feltételek esetlegesen tisztességtelen jellegét, mivel ez a felülvizsgálat fakultatív.

- 40 Másrészt a LEC 1/2013. sz. törvénnyel módosított 695. cikkének (1) bekezdése értelmében a jelzálogjog érvényesítése iránti végrehajtási eljárás alá vont személy kifogással élhet, amennyiben azt többek között a végrehajtás alapját képező vagy a tartozás összegének megállapítását lehetővé tevő szerződési feltétel tisztességtelen jellegére alapítja.
- 41 E tekintetben azonban ki kell emelni, hogy a LEC 552. cikkének (1) bekezdése értelmében valamely szerződési feltétel tisztességtelen jellegére alapított kifogás bíróság általi vizsgálata olyan időbeli korlátokhoz van kötve, minthogy a bíróságnak a feleket tizenöt napon belül meg kell hallgatnia, és öt napon belül határoznia kell.
- 42 A Bírósághoz benyújtott iratokból kitűnik továbbá, hogy a jelzálogjog érvényesítésére vonatkozó spanyol eljárásjogi rendszernek az a sajátossága, hogy amint a végrehajtási eljárás megindult, a fogyasztó által indítható bármilyen más bírósági eljárás – ideértve a végrehajtási jogcím érvényességének, a végrehajthatóságnak, a bizonytalan jellegnek, az elévülésnek vagy a követelés összegének vitatására irányuló eljárásokat – önálló eljárás és határozat tárgyát képezi, anélkül hogy akár az egyiknek vagy a másiknak olyan hatása lehetne, hogy felfüggeszse vagy megakadályozza a folyamatban lévő végrehajtási eljárást, kivéve azon fennmaradó esetet, ha az említett fogyasztó a jelzálogjog érvénytelenítése iránti kérelmét előzetesen, a terhelési tanúsítvány kiállítására vonatkozó széljegy elé bejegyeztette (lásd ebben az értelemben: Aziz-ítélet, EU:C:2013:164, 55–59. pont).
- 43 E sajátosságokra tekintettel a fogyasztó által az ingatlanát terhelő jelzálogjog érvényesítése ellen benyújtott kifogás elutasítása esetén a spanyol eljárásjogi rendszer – egészében tekintve, és az alapügyre alkalmazandó formájában – annak a kockázatnak teszi ki a fogyasztót, vagy akár – ahogyan az alapügyben – a családját, hogy annak kényszerértékesítése folytán elveszíti lakását, miközben a végrehajtást elrendelő eljáró bíróság esetlegesen és legfeljebb azon szerződési feltételek érvényességének gyors vizsgálatát köteles elvégezni, amelyekre az eladó vagy szolgáltató a kérelmét alapítja. Az a védelem, amelyet a végrehajtási eljárással párhuzamosan indított érdemi eljárásban folytatott, különálló bírósági felülvizsgálat adott esetben a fogyasztó – mint a végrehajtás alá vont adós – számára nyújthat, nem alkalmas e kockázat megszüntetésére, mivel – feltételezve, hogy e felülvizsgálat valamely tisztességtelen feltétel fennállását észleli – e fogyasztó nem kárának természetbeni kártalanítását kapja, és nem helyezik vissza a jelzálogjoggal terhelt ingatlanra vonatkozó jelzálogjog érvényesítése előtti helyzetbe, hanem a legjobb esetben kiegyenlítő kártalanítást kap. Márpedig a fogyasztónak esetlegesen nyújtott elégtétel ezen, pusztán kártalanítási jellege csupán tökéletlen és elégtelen védelmet nyújt. Nem minősül a 93/13 irányelv 7. cikkének (1) bekezdése értelmében sem megfelelő, sem hatékony eszköznek ahhoz, hogy az ingatlanvagyont terhelő jelzálogkikötést tartalmazó közokirat azon, tisztességtelennek ítélt feltételének alkalmazását megszüntesse, amelyen a jelzálogjog végrehajtása alapul (lásd ebben az értelemben: Aziz-ítélet EU:C:2013:164, 60. pont).
- 44 Másodsorban, ismételten azon helyre tekintettel, amelyet az LEC 695. cikkének (4) bekezdése betölt a spanyol jogban a jelzálogjog érvényesítése iránti végrehajtási eljárás teljes rendszerében, meg kell jegyezni, hogy e rendelkezés elismeri az eladó vagy szolgáltató – a végrehajtást kérő hitelező – számára azt a jogot, hogy fellebbezéssel éljen a végrehajtás felfüggesztését elrendelő vagy valamely tisztességtelen feltétel alkalmazásának mellőzését kimondó határozattal szemben, a fogyasztó számára viszont nem teszi lehetővé a végrehajtás ellen emelt kifogást elutasító határozat elleni jogorvoslat gyakorlását.
- 45 Ezért egyértelmű, hogy a végrehajtás elleni kifogásra vonatkozó, a LEC 695. cikkében szereplő eljárásnak a nemzeti bíróság előtti lefolytatása az eladóhoz vagy szolgáltatóhoz – a végrehajtást kérő hitelezőhöz – képest hátrányos helyzetbe hozza a fogyasztót a végrehajtás alá vont adósi minőségében azon jogok bírósági védelme tekintetében, amelyekre a 93/13 irányelv alapján megalapozottan hivatkozhat a tisztességtelen feltételek alkalmazásával szemben.

- 46 E körülmények mellett meg kell állapítani, hogy az alapügyben szereplő eljárásjogi rendszer veszélybe sodorja a 93/13 irányelvben kitűzött cél elérését. Az egyrészt a fogyasztó, másrészt az eladó vagy szolgáltató rendelkezésére bocsátott eljárásjogi eszközök közötti ezen egyensúlyi hiány ugyanis tovább fokozza a szerződő felek között meglévő, a jelen ítélet 22. pontjában már említett egyensúlyi hiányt, amely egyébként a fogyasztó által a vele szerződő eladóval vagy szolgáltatóval szemben történő egyéni igényérvényesítés keretében tükröződik (lásd analógia útján: Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León ítélet, EU:C:2013:800, 50. pont).
- 47 Meg kell továbbá jegyezni, hogy az ilyen eljárásjogi rendszer ellentétesnek bizonyul a Bíróság azon ítélkezési gyakorlatával, amely szerint az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között a nemzeti jogszabályok szerint zajló bírósági eljárás jellegzetességei nem jelenthetnek olyan tényezőt, amely érintheti a 93/13 irányelv rendelkezései alapján a fogyasztókat megillető jogi védelmet (lásd: Aziz-ítélet, EU:C:2013:164, 62. pont).
- 48 Ebből az is következik, hogy a spanyol jogban, amikor a jelzálogjog érvényesítése tárgyában jogvita van folyamatban a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató között, az ezen érvényesítés végrehajtása elleni kifogásra vonatkozó, a LEC 695. cikkében foglalt eljárásnak a nemzeti bíróság előtti lefolytatása a fegyveregyenlőség, illetve az eljárásbeli egyenlőség elvébe ütközik. Márpedig ezen, a Charta 47. cikkében biztosított elv szerves részét képezi a magánszemélyek uniós jogból származó jogai hatékony bírósági védelme elvének (lásd ebben az értelemben: Otis és társai ítélet, C-199/11, EU:C:2012:684, 48. pont, és Banif Plus Bank ítélet, C-472/11, EU:C:2013:88, 29. pont).
- 49 A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatából ugyanis az következik, hogy a fegyveregyenlőség elve, ahogyan a kontradiktórius eljárás elve is, velejárója magának a tisztességes eljárás fogalmának, amely magával vonja, hogy kötelező ésszerű lehetőséget biztosítani valamennyi félnek arra, hogy olyan körülmények között ismertesse álláspontját, amelyek alapján nem kerül teljesen előnytelen helyzetbe ellenfelével szemben (Svédország és társai kontra API és Bizottság ítélet, C-514/07. P, C-528/07. P és C-532/07. P, EU:C:2010:541, 88. pont).
- 50 E körülmények mellett meg kell állapítani, hogy az alapügyben szereplőhöz hasonló, jelzálogjog érvényesítése iránti nemzeti végrehajtási eljárás veszélyezteti a Charta 47. cikkének összefüggésében értelmezett 93/13 irányelvben célul tűzött fogyasztóvédelem tényleges érvényesülést, mivel ezen eljárásjogi rendszer még inkább megerősíti az egyrészt az eladók vagy szolgáltatók – mint a végrehajtást kérő hitelezők –, másrészt pedig a végrehajtás alá vont adósi minőségükben megjelenő fogyasztók közötti fegyveregyenlőtlenséget az ez utóbbiaknak a 93/13 irányelvből származó jogaira alapított peres eljárások kezdeményezése tekintetében azáltal, hogy az ugyanezen peres eljárások megindítására vonatkozó eljárásjogi részletszabályok tökéletlenek és elégtelenek minősülnek ahhoz, hogy a jelzálogjog-kikötést tartalmazó közokiratban szereplő azon, tisztességtelen feltétel alkalmazását megszüntessék, amely alapján az eladó vagy szolgáltató a biztosítékul nyújtott ingatlanvagyont terhelő jelzálogjog érvényesítését megkezdi.
- 51 E megfontolások alapján azt a választ kell adni az előterjesztett kérdésekre, hogy a Charta 47. cikkének összefüggésében értelmezett 93/13 irányelv 7. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes a végrehajtási eljárásoknak az alapügyben szereplőhöz hasonló olyan rendszere, amely előírja, hogy a jelzálogjog érvényesítése iránti végrehajtási eljárást nem függesztheti fel az ügy érdemében eljáró bíróság, és a végső határozatában legfeljebb a fogyasztónak okozott kár kiegyenlítő kártalanítását ítélheti meg, amennyiben e fogyasztó – végrehajtás alá vont adósként – nem nyújthat be fellebbezést az e végrehajtás elleni kifogását elutasító határozat ellen, míg az eladó vagy szolgáltató – a végrehajtást kérő hitelező – élhet ezzel a jogorvoslati lehetőséggel az eljárás megszüntetését elrendelő, vagy valamely tisztességtelen feltétel alkalmazásának mellőzését kimondó határozattal szemben.

A költségekről

- 52 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján, a Bíróság (első tanács) a következőképpen határozott:

Az Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikkének összefüggésében értelmezett, a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 7. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes a végrehajtási eljárásoknak az alapügyben szereplőhöz hasonló olyan rendszere, amely előírja, hogy a jelzálogjog érvényesítése iránti végrehajtási eljárást nem függesztheti fel az ügy érdemében eljáró bíróság, és a végső határozatában legfeljebb a fogyasztónak okozott kár kiegyenlítő kártalanítását ítélni meg, amennyiben e fogyasztó – végrehajtás alá vont adósként – nem nyújthat be fellebbezést az e végrehajtás elleni kifogását elutasító határozat ellen, míg az eladó vagy szolgáltató – a végrehajtást kérő hitelező – élhet ezzel a jogorvoslati lehetőséggel az eljárás megszüntetését elrendelő, vagy valamely tisztességtelen feltétel alkalmazásának mellőzését kimondó határozattal szemben.

Aláírások